

Den 9. august 2000 afgav jeg endelig rapport om min inspektion af Statsfængslet på Søbysøgård den 9. februar 2000. I rapporten bad jeg statsfængslet om udtalelser mv. om nærmere angivne forhold. Den 10. maj 2001 afgav jeg en opfølgingsrapport hvori jeg anmodede om yderligere oplysninger mv.

Jeg modtog herefter en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen af 29. juni 2001 som var vedlagt en udtalelse af 31. maj 2001 med bilag fra statsfængslet. I udtalelserne manglede på et punkt en endelig besvarelse af nogle spørgsmål som jeg havde stillet i min opfølgingsrapport. Denne besvarelse modtog jeg i direktoratets udtalelse af 21. september 2001.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad pkt. 2.3.5. Sygestuer

I min opfølgingsrapport bad jeg om underretning om hvad statsfængslet havde foretaget sig eller agtede at foretage sig i anledning af min henstilling om iværksættelse af rengøring og maling af stuerne samt om udskiftning af madrasserne på stuerne.

Statsfængslet har oplyst at sygestuerne er blevet rengjort løbende siden inspektionen, og at stuerne er blevet malet. Endvidere er madrasserne blevet udskiftet.

Direktoratet har henholdt sig til det af statsfængslet oplyste.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 6.3. Overbelægning

Jeg bad statsfængslet om at underrette mig om hvorvidt sygestuerne var blevet indrettet i overensstemmelse med Justitsministeriets, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 3. maj 1997 om udstyr af indsattes opholdsrum mv., og i modsat fald om hvornår statsfængslet agtede at foretage den bebudede ændring i sygestuernes indretning.

Statsfængslet har oplyst at den ene sygestue er blevet udstyret i overensstemmelse med ovennævnte cirkulære, og at den anden, som har været udsat for hærværk og nu er under istandsættelse, vil blive det inden den igen tages i brug.

Direktoratet har henholdt sig til det af statsfængslet oplyste.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 6.7. Tøjindkøb med rekvisition

Under min inspektion af statsfængslet blev jeg opmærksom på at alle tøjindkøb med rekvisition skulle gøres i en af statsfængslet udpeget forretning.

I min opfølgingsrapport bad jeg direktoratet om at oplyse om der for så vidt angår tøjindkøb med rekvisition ikke er tale om et økonomisk mellemværende mellem den indsatte og den pågældende kommune. Jeg bad herunder direktoratet om at oplyse om det er den pågældende kommune, statsfængslet eller den indsatte som er ansvarlig for at de bevilgede penge bliver brugt til det rette formål. Hvis statsfængslet ikke er ansvarlig, bad jeg statsfængslet om at oplyse om statsfængslet i (alle situationer) er forpligtet til at bistå henholdsvis den indsatte og kommunen i administrationen af deres økonomiske mellemværende for så vidt angår tøjindkøb, herunder om statsfængslet kan komme til at hæfte for beløb afsat af kommunen til tøjindkøb.

Endelig bad jeg statsfængslet om at uddybe sit udsagn om at en anden ordning vil kræve flere personaleressourcer til ledsagelse af indsatte på udgang med henblik på tøjindkøb, og om at den gældende ordning er et naturligt led i kontrollen med at udgangene bruges i overensstemmelse med hensigten. Jeg bemærkede i den forbindelse at indsatte som køber tøj uden rekvisition (efter kommunal bevilling) vel også har udgang med henblik på tøjindkøb og ikke kan kontrolleres på samme vis.

Statsfængslet har oplyst at den angivne rekvisitionsordning altid anvendes når der er tale om en kommunal bevilling til tøjindkøb, og at en kommunal bevilling til tøjindkøb uden rekvisition i praksis ikke forekommer.

Videre har statsfængslet oplyst at det er statsfængslet der på den indsattes vegne ansøger kommunen om det fornødne beløb, og at fængslet derfor indestår for at den indsatte har behov for det tøj der søges om, og for at det bevilgede beløb anvendes i overensstemmelse hermed. Statsfængslet har den opfattelse at en ansøgning fra en indsat som ikke er sendt via fængslet, ikke vil blive imødekommet af kommunen.

Til spørgsmålet om udgangsmisbrug og større ressourceforbrug til udgangsledsagelse har statsfængslet oplyst at der vil være en stor misbrugsrisiko forbundet med at forsyne den indsatte med et kontant beløb i forbindelse med udgang til tøjindkøb. Endvidere er det efter statsfængslets opfattelse ikke muligt at udstrække rekvisitionsordningen til at gælde mange forretninger. Der kræves et vist samarbejde mellem statsfængslet og forretningerne for at sikre at den indsatte ikke køber noget andet end han har fået bevilget penge til eller returnerer til forretningen efter købet og beder om at få pengene retur. Det eneste alternativ er således ifølge statsfængslet at ledsage den indsatte på disse udgange hvilket ville kræve uforholdsmæssigt mange personaleressourcer. Med den gældende ordning elimineres risikoen for at den indsatte anvender pengene – og dermed udgangen – til et andet formål end det oprindeligt tiltænkte.

Direktoratet har anført at det fremgår af den nu ophævede kontanthjælpsbekendtgørelse nr. 517 af 3. juli 1998 § 4, stk. 2, at udgifter til beklædning der som led i den indsattes resocialisering skal benyttes udenfor institutionen, kan afholdes efter aktivlovens § 81.

Direktoratet har som følge heraf bekræftet at der i sager om bevilling af midler til tøjindkøb formelt set alene var tale om et økonomisk mellemværende mellem den indsatte og den pågældende kommune. Direktoratet har endvidere anført at det følger heraf at fængslet principielt set ikke var ansvarlig for at de bevilgede penge blev anvendt til det rette formål.

Videre har direktoratet anført at det imidlertid er direktoratets opfattelse at statsfængslet har påtaget sig en forpligtelse til at påse at de bevilgede beløb anvendes i overensstemmelse med deres formål.

Som følge heraf har direktoratet ikke bemærkninger til at statsfængslet har indgået aftale med nærliggende forretninger om rekvisitionskøb, og direktoratet henholder sig i det hele til statsfængslets besvarelse af spørgsmålet. Direktoratet har dog endnu en gang anført at direktoratet har anmodet statsfængslet om at indgå aftale med mindst en forretning yderligere for at sikre den indsatte et vist udvalg.

På baggrund af det af kommunen anførte om ordningen, går jeg ud fra at ordningen er til gavn for såvel den indsatte der lettere opnår bevilling til tøjindkøb, den pågældende kommune der opnår en sikkerhed for at bevillingen bruges i overensstemmelse med dens formål, og for så vidt også for statsfængslet i henseende til kontrol med afvikling af udgange. Jeg tager derfor til efterretning at statsfængslet i praksis er blevet mellemmand i forholdet mellem kommunen og den indsatte. Jeg bemærker dog at jeg samtidig går ud fra at det står den indsatte frit selv at søge den pågældende kommune om tøjbevilling, herunder i givet fald til den forretning han måtte ønske at handle i.

Jeg er imidlertid enig med direktoratet i at statsfængslet bør indgå aftale med mindst en forretning yderligere for så vidt muligt at sikre den indsattes adgang til udvalg.

Direktoratet har tilføjet at den nugældende kontanthjælpsbekendtgørelse nr. 559 er af 21. juni 2001 og at den trådte i kraft pr. 21. juni 2000. Det er en fejl. Den nugældende bekendtgørelse er af 21. juni 2000, og den trådte i kraft den 1. juli 2000. I bekendtgørelsen er beklædning ikke nævnt specifikt idet det følger af bekendtgørelsens § 9 at der kan ydes hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter der er nødvendige for den indsattes tilværelse efter løsladelsen, hvis betingelserne i § 81 i lov om aktiv socialpolitik er opfyldt.

Direktoratet har på den baggrund anført følgende:

”Regelændringen har betydet, at den indsatte med de aktuelle satser for arbejdspenge m.v. vurderes at være i stand til som udgangspunkt selv at kunne afholde udgifter til beklædning. Som følge heraf er det antagelsen, at det fremover vil være undtagelsen, at der i medfør af ovenstående regler bevilges midler specifikt til tøjindkøb.”

Direktoratet har herefter givet udtryk for den opfattelse at der er tale om en delvist forældet problemstilling.

§ 4, stk. 2, i den tidligere gældende bekendtgørelse nr. 517 af 3. juli 1998 om kontanthjælp til personer der er varetægtsfængslet eller afsoner straf, har følgende ordlyd:

”Stk. 2. Udgifter til beklædning, der som led i den indsattes resocialisering skal benyttes uden for institutionen, kan ligeledes afholdes efter § 81.”

§ 9, stk. 1, i den gældende bekendtgørelse nr. 559 af 21. juni 2000 om kontanthjælp til personer der er varetægtsfængslet eller afsoner straf, har følgende ordlyd:

”§ 9. Der kan ydes hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter, der er nødvendige for den indsattes tilværelse efter løsladelsen, hvis betingelserne i § 81 i lov om aktiv socialpolitik er opfyldt.”

Jeg kan ikke umiddelbart af bekendtgørelsernes ordlyd udlede nogen (præcis) forskel på kommunernes adgang til at yde hjælp til beklædning.

De to bekendtgørelser er udstedt i henhold til § 29, nr. 2, i lov om aktiv socialpolitik (nu lovbe- kendtgørelse nr. 266 af 12. april 2000). Bestemmelsen hjemler adgang til fastsættelse af regler om hjælp til personer der er indsat til afsoning i fængsel eller arresthuse, men indeholder ikke nærmere

om størrelsen og arten af denne hjælp. Det fremgår således heller ikke af hjemmelsloven (lov om aktiv socialpolitik) at der skulle være sket en ændring med hensyn til omfanget af kommunale bevillinger til tøjindkøb til indsatte.

En af mine medarbejdere har på den baggrund rettet henvendelse til Socialministeriet som telefonisk har oplyst at ændringen i bekendtgørelsen ikke er udtryk for en stramning i adgangen til at bevilge hjælp til beklædning til indsatte, men derimod er en præcisering.

På den baggrund må jeg lægge til grund at direktoratets antagelse om at problemstillingen er delvist forældet enten beror på det forhold at statsfængslerne fremover vil være mere tilbageholdende med på de indsattes vegne at søge kommunerne om bevillinger til tøj, eller at kommunernes praksis for at bevilge tøj til indsatte vil blive mere restriktiv.

Jeg har noteret mig direktoratets antagelse. Efter min opfattelse kan det imidlertid på det foreliggende grundlag give anledning til tvivl hvorvidt problemstillingen er forældet, og jeg anser det ikke mindst af denne grund for vigtigt at statsfængslet – som ovenfor nævnt – indgår aftale med endnu en tøjforretning.

Ad pkt. 8.2.4.

Jeg bad i min opfølgingsrapport direktoratet om en udtalelse om hvor hjemlen til at træffe beslutninger om fradrag som nævnt i udgangsvejledningens § 9 D, findes (fradrag i udgang ved forsinket tilbagekomst af ganske få timers varighed).

Direktoratet har anført at direktoratet ligesom statsfængslet er af den opfattelse at hjemlen til fradrag ved forsinket tilbagekomst af ganske få timers varighed er i udgangscirkulærets § 27, stk. 3.

Direktoratet har herved anført at bestemmelsen i udgangscirkulærets § 27, stk. 3 (og bestemmelsen i udgangscirkulærets § 34, stk. 2), efter sin ordlyd hjemler en skønsmæssig fastsættelse af udganges

varighed, og at det i et regelmæssigt udgangsforløb kan tillægges vægt at den indsatte i en forudgående udgang er kommet nogle ganske få timer for sent retur.

Direktoratet har endelig bemærket at de nye administrative regler udstedt i medfør af straffuldbyrdesloven, er fastsat i overensstemmelse med denne retsopfattelse.

I medfør af lov nr. 432 af 31. maj 2000 om fuldbyrdelse af straf mv. er der i bekendtgørelse nr. 375 af 17. maj 2001 om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner, § 38, stk. 3, fastsat en bestemmelse af en ordlyd der svarer til § 27, stk. 3, i det tidligere gældende udgangscirkulære. Samtidig er der i vejledning nr. 80 af 16. maj 2001 om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner, fastsat et pkt. 46 der svarer til pkt. 9 D i den tidligere gældende udgangsvejledning.

Herefter er retstilstanden altså fortsat således at adgangen til at gøre fradrag i efterfølgende udgange i de tilfælde hvor den indsatte kommer nogle ganske få timer for sent retur fra udgang, alene er udtrykkeligt nævnt i en vejledning.

Jeg har noteret mig at direktoratet er af den opfattelse at der i §§ 27, stk. 3, og 34, stk. 2, i det tidligere gældende udgangscirkulære og i den gældende udgangsbekendtgørelse (i bl.a. § 38, stk. 3) er hjemmel til skønsmæssigt at fastsætte den præcise varighed af de i bestemmelserne omhandlede udgange og dermed til at gøre fradrag i udgang ved forsinket tilbagekomst.

Efter min opfattelse kan det fortsat give anledning til tvivl om der i den nævnte bekendtgørelse er hjemmel til at gøre et sådant fradrag, herunder om den fortolkning af bekendtgørelsen som er angivet i vejledningen, og som er angivende for myndighedernes (statsfængslernes) praksis, er korrekt.

Af retskilde- og retssikkerhedsmæssige hensyn henstiller jeg derfor til direktoratet at få tilvejebragt en udtrykkelig hjemmel til at gøre de pågældende fradrag ved den førstkommende revision af udgangsbekendtgørelsen. Jeg beder om underretning når dette sker.

Om behandlingen af sager om fradrag udtalte jeg i min tidligere opfølgingsrapport at jeg var enig med direktoratet i at de almindelige forvaltningsretlige regler som minimum skal følges. Direktoratet var enig med mig i at sager om fradrag ikke skulle behandles efter det tidligere gældende disciplinærstrafcirculæres § 8 som alene vedrører bødesager. Direktoratet henviste derimod til pkt. 11 i Justitsministeriet, Direktoratet for kriminalforsorgens vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse. Tilsvarende retningslinier er nu fastsat i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 91 af 16. maj 2001 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb.

Jeg bemærker at det af pkt. 11, 3. punktum, i den gældende disciplinærstrafvejledning – der svarer til den tidligere vejledning – fremgår at de i vejledningen fastsatte formelle krav til behandling af sager om disciplinærstraf også gælder hvor der er tale om andre foranstaltninger, herunder ifølge direktoratets henvisning til vejledningen også i sager om udgangsfradrag. Jeg går derfor ud fra at Statsfængslet på Søbysøgård i sager hvor der (udover bøde) træffes beslutning om fradrag i udgang, følger de sagsbehandlingsregler som er fastsat i disciplinærstrafvejledningen.

Endvidere udtalte jeg i min tidligere opfølgingsrapport at jeg ikke kunne udtale mig om det forhold at bemyndigelsen til at træffe beslutninger om fradrag i kommende udgange internt var delegeret til fængselsfunktionærer, før jeg havde hørt nærmere om hjemlen for beslutninger om udgangsfradrag. Direktoratet har tilkendegivet at direktoratet ikke har nogle bemærkninger til den interne delegation.

Jeg går ud fra at direktoratet har vurderet reglerne om intern delegation i Statsfængslet på Søbysøgårds instruks af 15. august 1999 vedrørende behandling af disciplinærsager i forhold til de retningslinier som nu er fastsat/kodificerede i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til delegation i kriminalforsorgens institutioner, herunder særligt vejledningens pkt. 7. Som følge heraf tager jeg til efterretning at der er sket intern delegation til fængselsfunktionærerne.

Ad pkt. 9. Opfølgning

Jeg betragter herefter min inspektion af Statsfængslet på Søbysøgård som afsluttet.

Ad pkt. 10. Underretning

Denne opfølgingsrapport (nr. 2) sendes til Statsfængslet på Søbysøgård, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i statsfængslet.

Inspektionschef
Lennart Frandsen